

SAMEN LEREN EN INVESTEREN

Protestantse Gemeente Groningen

Ritselende bladeren

Beleidskader 2021-2024

Jannes de Vries 1995 (De Ploeg)

versie 2.0
20 oktober 2020

INHOUDSOPGAVE

VOORAF	3
1. INLEIDING.....	4
<i>A Een nieuwe opzet.....</i>	<i>4</i>
<i>B Hoe verder?.....</i>	<i>4</i>
2. TERUGBLIK	5
<i>A Goed nieuws.....</i>	<i>5</i>
<i>B Minder goed nieuws.....</i>	<i>6</i>
3. KERK IN EEN POSTMODERNE STAD	7
<i>A Groningen.....</i>	<i>7</i>
<i>B De vloeibare samenleving.....</i>	<i>7</i>
<i>C Digitalisering.....</i>	<i>7</i>
<i>D Ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen.....</i>	<i>7</i>
<i>E Een klein geworden kerk.....</i>	<i>7</i>
4. SPEERPUNTEN VAN BELEID	8
4.1 KERKELIJK 'IMPRESSIONISME'	8
4.2 INVESTEREN IN NIEUWE INITIATIEVEN MET WAARDERING VOOR HET BESTAANDE	9
4.3 GELOOFSOEVERDRACHT NIEUWE GENERATIE IS TOPPRIORITEIT	10
4.4 BESCHIEDEN MAAR STOERE ROL IN DE STAD.....	11
5. KADERS VOOR HET BELEID.....	14
5.1 DE PGG LEERT	14
5.2 DE PGG INVESTEERT	14
5.3 DE PGG HERSTRUCTUREERT	15
6. VIER BENEDICTIJNSE UITGANGSPUNTEN VOOR HET BELEID	17
7. PLANNING.....	19

VOORAF

De Protestantse Gemeente Groningen (PGG) ziet graag dat haar wijkgemeenten voluit oefenplaats en speelruimte zijn, waar het Woord van God en Zijn Koninkrijk tot leven komen. Zij speelt daarbij een inspirerende en faciliterende rol. In de uitvoering van die rol streeft de PGG naar een zo licht mogelijke organisatiestructuur, die het mogelijk maakt soepel op actuele ontwikkelingen in de gemeenten, kerk en maatschappij te kunnen reageren. Daarom ligt er geen volledig uitgewerkt beleidsplan voor u maar een beleidskader op hoofdlijnen voor de beleidsperiode 2021-2024.

1. INLEIDING

A *Een nieuwe opzet*

“Wil onze generatie de aansluiting met de komende niet volslagen missen, dan is er maar één opdracht: door besluitvaardigheid en bereidheid tot inzet voor elkaar te tonen, dat het ons ernst is de structuur der kerk zo te vormen dat experiment en nieuwe groei mogelijk zijn. We moeten ons haasten. Het is kort dag. De gewelven der kerk scheuren. Noodmaatregelen zijn noodzakelijk. Maar met restauratie is het niet gedaan. Er wordt om een nieuwe opzet gevraagd. De tijd die ons daartoe gegeven wordt is vol van velerlei gerucht. Laten we deze tijd uitkopen door zo snel mogelijk met concrete plannen te komen.”

(Ds. M.A. Krop, *“Hoe nu verder?” Groninger Kerkblad*, 1 februari 1970).

B *Hoe verder?*

De directe aanleiding voor Krop's woorden was het buiten gebruik stellen van de Martinikerk vanwege ernstige scheuren in de gewelven. In zijn artikel trekt hij de lijnen breder. Begin jaren zeventig lieten steeds meer mensen de kerk achter zich. Een halve eeuw later zet die trend zich nog altijd door in de Protestantse Gemeente Groningen. De gebouwen zijn in *pico bello* staat. Er is in principe geld genoeg. Het ontbreekt ons echter vooral aan mensen. Alleen restauratie van het bestaande is niet genoeg. Deze tijd vraagt nog meer dan 50 jaar geleden om een nieuwe opzet. Zeker nu kerk en samenleving opgeschud worden door een zeldzame pandemie. Dit document schetst beleidskades voor een PGG die het bestaande eert, soms restaureert, maar met name nieuwe wegen exploreert en in vernieuwing investeert.

2. TERUGBLIK

A *Goed nieuws*

We beginnen onze terugblik op de vorige beleidsperiode met goed nieuws.

- De Ark en de Immanuelkerk fuseerden na intensieve voorbereidingen. Per 1 januari 2019 vormen zij één wijkgemeente.
- Er ontstonden allerlei nieuwe initiatieven in de verschillende wijkgemeenten. Een greep daaruit: De Bron, de Nieuwe Kerk en de Fontein startten een uitvaartgroep, de Immanuelkerk lanceerde een zgn. Kliederkerk. De Fontein zette goede stappen richting een buurtkerk die oa. zichtbaar werden in een goed bezochte buurtsoep. Vanuit de wijkgemeente Martinikerk ontstonden een biechtspreekuur en maandelijkse Engelstalige diensten. Tevens rolde een interkerkelijke werkgroep in de Martinikerk Spoor van Licht uit, dat maandelijks vele winkelende Stadgers en Ommelanders trekt.
- Het Pand werd van een missionair-diaconaal centrum een missionaire gemeenschap met wekelijkse zondagse vieringen, waar een snelgroeiend aantal buurtbewoners aan meedoet.
- Het Stadsklooster werd door de PKN geaccepteerd als officiële pioniersplek (met pionier) van de Protestantse Gemeente Groningen.
- De aanstelling van een halftijdse diaconale predikant werd gerealiseerd.
- Het projectplan van onze studentenpastor ds. Matty Metzlar is voor de periode 2020-2024 aangenomen en gefinancierd. (80% landelijke kerk, 20% plaatselijk)
- Vertegenwoordigers van de PGG speelden een cruciale rol bij de aanstelling van geestelijk verzorgers in het aardbevingsgebied.
- De PGG-wijkgemeenten speelden een belangrijke rol bij Het mooiste Bijbelverhaal van Groningen: een oecumenisch event in Stad waaraan meer dan 25 verschillende kerken aan meewerkten. Vele Stadgers kwamen daarop af. Burgemeester Den Oudsten hield zelfs een preek van de leek.
- Het aantal bezoekers van kerstavond/-nachtdiensten nam sterk toe.
- Schoonheid met een Ziel begon onder andere met Jazz-vespers.
- De PGG speelde een belangrijke rol bij de St. Martinusactiviteiten rondom 11 november.
- Ook willen we de vele 'gewone' diensten en activiteiten niet vergeten met alle creativiteit en uithoudingsvermogen die daarbij kwamen kijken.

“Het ritselt in de PGG”, zei Jan Waanders (Missionair werker in Het Pand) op zijn geheel eigen aanstekelijke manier. Alsof de Geest het weer lente laat worden in de PGG. Nieuwe blaadjes ritselen zachtjes als teken daarvan. Of ligt het anders?

B Minder goed nieuws

Er is spijtig genoeg ook minder goed nieuws:

- In alle wijkgemeenten (behalve de wijkgemeente Martinikerk) liep het aantal gemeenteleden in de afgelopen beleidsperiode terug. In alle wijkgemeenten (behalve de wijkgemeente Martinikerk) leverde de Aktie Kerkbalans minder op. 90 procent van de actieve, betalende leden in De Fontein, De Bron en de Immanuelkerk is boven de 50. In de Nieuwe Kerk is dat 78 procent, in de Martinikerk 59 %. De Bron en De Fontein tellen nauwelijks actieve gemeenteleden onder de 50, in de Immanuelkerk zijn dat er meer, in de Nieuwe Kerk behoorlijk wat; de Martinikerk spant met 108 gemeenteleden onder de 50 de kroon.¹
- De terugloop aan mensen en middelen levert een hoge ‘werkdruk’ op voor de overblijvende gemeenteleden.
- De PGG wordt in meerdere opzichten als grijs ervaren: veel grijze haren, een nogal stoffige structuur en een grijze muis in het publieke domein. Veel wijkgemeenten zijn door de jaren heen (volgens de jongere generatie) op elkaar gaan lijken qua vormen en beleving: één pot grijs geworden.
- De PGG heeft veel moeite (met name de jongere generaties) te inspireren en te steunen vanuit het Evangelie. Er is nauwelijks natuurlijke aanwas en er sluiten maar weinig toetreders zich aan.
- Er is de laatste jaren meer aandacht gekomen voor de presentatie naar buiten, de missionaire kant van de wijkgemeenten. Er zijn interessante initiatieven uitgewerkt, maar het is allemaal nog beperkt.
- Het gevoel dat we het binnen de PGG samen doen, dat we van en met elkaar kunnen leren, laat nog te wensen over. Zo is het bijvoorbeeld niet gelukt het ministerie (de predikanten die verbonden zijn aan de PGG) om te smeden tot een team.
- Het externe adviesbureau MetdeJong concludeerde in 2019 dat de PGG geen heldere identiteit heeft, dat een gezamenlijke ambitie & visie op de rol in Stad ontbreekt, dat ze nauwelijks zichtbaar is in de samenleving, dat de organisatiestructuur niet is toegerust op de toekomst en dat het kerkelijke aanbod niet genoeg aansluit op de verwachtingen en wensen van mensen.
- Recent werd ons land getroffen door een pandemie. Deze compliceert het kerk-zijn en levert veel onzekerheid op voor de toekomst. De gebruikelijke manier van kerkelijk samenzijn staat onder druk. Maanden konden we helemaal niet samen komen. En al kan het inmiddels – met restricties – weer wel, de gevolgen van de pandemie zullen nog lang voelbaar zijn en om een antwoord van ons vragen.

We zouden met dit minder goede nieuws het goede nieuws onderuit kunnen halen: dat het geritsel niet van lentegroene bladeren komt maar van herfstbruine. We laten zowel het goede als het minder goede nieuws naast elkaar staan en gaan ervanuit dat we zowel groene als bruine bladeren horen ritselen.

¹ Op basis van grafieken oa. bijlage 1 uit het rapport van de Commissie Begrotingskader 2019

3. KERK IN EEN POSTMODERNE STAD

A *Groningen*

Met haar kracht en zwakte ziet de PGG zich hoe dan ook geroepen gemeente van Christus te zijn in de zesde grote stad van Nederland. Een stad die tot de drie armste steden van het land behoort, waar meer dan een kwart van de bevolking student is (waaronder een groot aantal internationale studenten). Hoofdstad van een unieke provincie waar het communisme hoogtij vierde, waar ooit een grote kerkscheuring begon, die de orgeltuin van Europa wordt genoemd, die kampt met een aardbevingsproblematiek en waarin grote ongelijkheid heerst.

B *De vloeibare samenleving*

Groningen draagt alle kenmerken van een postmoderne, Europese stad. De inwoners leven in een 'liquid society' (Zygmunt Bouman), een cultuur waarin alles vloeibaar is geworden, nauwelijks iets vaststaat, alles permanent in beweging is, waarin mensen zich niet meer langdurig verbinden aan elkaar, een vereniging of een werkgever. Lange tijd was de kerk in Nederland (passend bij de toenmalige context!) georganiseerd als een vereniging met vele trouwe vrijwilligers. Deze organisatievorm gaat slecht samen met een vloeibare samenleving. Vele verenigingen lopen daar tegenaan net als de kerk. Mensen leven bij voorkeur in zelfgekozen netwerken en kunnen zich dat veroorloven vanwege de hoeveelheid communicatiemiddelen en toegenomen mobiliteit.

C *Digitalisering*

Digitale media en technologie bepalen in hoge mate ons dagelijkse leven: de manier waarop we communiceren, werken, leren, zorgdragen en ontspannen.

D *Ingrijpende maatschappelijke ontwikkelingen*

De gevolgen van een ongebreideld consumptisme worden steeds meer zichtbaar en voelbaar in een bedreigd klimaat en een gesegregeerd publiek domein. In 2015 kantelde de zorg in onze verzorgingsstaat: zij richtte zich op het versterken van de eigen veerkracht van mensen. De overheid legde vele zorgtaken bij gemeenten neer, die deze wijkgericht besloot uit te voeren.

E *Een klein geworden kerk*

De afgelopen decennia verlieten veel mensen de kerk. Waarschijnlijk speelde daarin vooral de toegenomen welvaart een belangrijke rol. Fusies in Protestantse kerken werkten vaak als katalysators voor een nog groter ledenverlies. Van een invloedrijk instituut in het centrum van het leven werd de kerk een nauwelijks serieus te nemen groep religieuzen in de marge. Lagere kerkmuren gaven als positief neveneffect een *boost* aan de oecumene.

4. SPEERPUNTEN VAN BELEID

Waar zet de PGG de komende beleidsperiode op in?

4.1 Kerkelijk 'impressionisme'

Groningen werd onder andere beroemd door De Ploeg. Deze groep kunstenaars kende vele impressionistische schilders. Zij mengden geen kleuren op het palet maar zetten verschillende kleuren naast elkaar op het doek. De kracht van elke kleur kwam zo het beste uit de verf. Dit deed niets af aan de afbeelding: sterker nog, deze won aan helderheid en kracht.

- a. De PGG streeft naar wijkgemeenten met een duidelijke eigen kleur. Ze combineren maximale zelfstandigheid met een diepgaande solidariteit. Binnen de landelijke PKN omschrijft men dit model als een helder mozaïek van verschillende kerkplekken.
- b. Impressionistisch kerk-zijn betekent een hoge mate van financiële onafhankelijkheid voor de wijkgemeenten. Het financiële uitgangspunt is dat elke wijkgemeente financieel zelfstandig opereert. Bij tekort is er jaarlijks overleg tussen AK, CvK, CvD en wijkgemeente over de ontstane situatie gericht op het kiezen van een passende oplossing. Hierbij zijn meerdere oplossingsrichtingen mogelijk. We noemen er hier vier (wetende dat er wellicht meer opties zijn):
 1. Vinden van externe financiering
 2. Uren of middelen voor gezamenlijke projecten inzetten
 3. Bezuinigen
 4. Tekort aanvullen vanuit algemene middelen.
- c. Impressionistisch werken in een vloeibare samenleving vraagt om maatwerk in samenwerking. Sommige activiteiten overstijgen de draagkracht van één gemeente. Ze kunnen niet zonder een gezamenlijke aanpak (Bv. Schoonheid met een Ziel, de ondersteuning van De Open Hof, de festiviteiten rondom St. Martinus, etc.). Sommige projecten gedijen in een samenwerkingsverband met andere kerken en maatschappelijke instellingen (bv. Het Pand, Spoor van Licht, etc.). Weer andere activiteiten komen het beste tot hun recht bij één wijkgemeente. Het is belangrijk de wijkgemeenten veel vrijheid te geven op het gebied van samenwerking. Nederland kent tegenwoordig een groot aantal ZZP'ers. Zij laten zich bij een klus leiden door de grootte en benodigd expertise. Op grond daarvan huren ze elkaars capaciteit en expertise in. Klussen kunnen ook weer stoppen. Daar kunnen we wat van leren.
- d. Een impressionistische vorm van kerkzijn vraagt om predikanten en kerkelijk werkers die zelfstandig kunnen opereren maar ook commitment tonen naar de kerk als geheel. Voorstellen voor predikanten en kerkelijk werkers worden vanuit de wijkkerkenraden geïnitieerd. In hun formatie wordt glashelder een

verdeling aangegeven van het aantal uren voor de 'eigen' wijkgemeente en voor de stedelijke kerk. Daarbij wordt rekening gehouden met verschillende gaven en talenten. Predikanten en kerkelijk werkers vormen één multidisciplinair team dat elkaar maandelijks ziet. Predikantenteam en werkgemeenschap schuiven in elkaar. Aanvullend overleg wordt naar behoefte vormgegeven.

- e. Binnen een impressionistische vorm van kerkzijn is de rol van een algemene kerkenraad inhoudelijk gezien beperkt maar qua facilitering zeer cruciaal. Zij ontzorgt wijkgemeenten:
 - op het gebied van financiën en fondsenwerving
 - met een goed werkend administratiesysteem
 - met ondersteuning bij HRM-taken
 - met coördinatie t.a.v. de PGG- vertegenwoordiging en het woordvoerderschap in stads- en kerkelijke netwerken
 - door het werk van de wijkgemeenten vindbaar en zichtbaar te maken in een gezamenlijke kerkblad (Kerk in Stad), op sociale media en een mooie website
 - door eventueel tijdelijk iets directiever op te treden bij gemeenten die daar behoefte aan hebben
 - door het bewaken van een proces van kennen en horen, waar nodig
- f. In de plaatselijke regeling worden de verantwoordelijkheden zoveel mogelijk aan de wijkkerkenraad toevertrouwd, zodat activiteiten, geldwerving en verantwoordelijkheden zoveel mogelijk op één plek liggen.
- g. Er mist nu een vorm van overleg tussen wijken, CvD, CvK en AK. Dit bemoeilijkt momenteel het nemen van gezamenlijke beslissingen. Daar wordt een structuur voor uitgewerkt. De AK draagt er aan het begin van de komende beleidsperiode zorg voor dat deze vorm van overleg wordt geborgd in de structuur (bijvoorbeeld de opzet van een brede AK-vergadering in aanvulling op de huidige smalle AK. De Protestantse Gemeente Utrecht kent zo'n constructie).
- h. Elke gemeente schrijft een beleidsplan en vult gaandeweg op basis van voortschrijdend inzicht dit plan met 4 jaarplannen in.

4.2 Investeren in nieuwe initiatieven met waardering voor het bestaande

Volgens Bart Nooteboom (en de 'kerkendokter Clare Watkins) vernieuwen instituten zich via een lange omweg van experimenten aan de rand of buiten de bestaande orde." Zij 'hopen zich op' aan de rand en 'breken dan door' naar het midden. Omdat zij als een potentiële bedreiging voor het bestaande ervaren worden neigen instituten ernaar echte nieuwe ideeën de kop in te drukken.²

- a. Beweging en instituut hebben elkaar nodig. De paradox is dat nieuwe initiatieven het instituut weer nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen. Veel van de genoemde initiatieven in de PGG ontstonden spontaan aan de rand

² Bart Nooteboom, 'Innovatie: theorie en beleid' (oratie hoogleraar in de bedrijfswetenschap aan de Universiteit van Tilburg, 8 okt. 2004).

- van het instituut, maar ze waren zonder het instituut niet ontstaan en/of blijven bestaan. De PGG sluit hierin aan bij ontwikkelingen in de landelijke kerk.
- b. Pionieren met nieuwe vormen. Kerkzijn kent de laatste jaren steeds vaker ook andere vormen dan alleen de klassieke protestantse kerk met de zondagse erediensten. Zo zijn er ook in Groningen pioniersplekken ontstaan: plaatsen waar op nieuwe manieren – in aansluiting op de vragen van de omgeving – wordt gezocht naar een actuele vorm van kerkelijke verbinding. Een pioniersplek kan leiden tot veel nieuwe energie en binding. Vernieuwing vraagt van het instituut nieuwe vormen van kerkzijn ruimte te bieden, daarbij de reflex te onderdrukken deze vormen als een bedreiging voor het bestaande te zien.
 - c. Vernieuwing vraagt van pioniers geduld en transparantie ten aanzien van het instituut.
 - d. Vernieuwing in een vloeibare samenleving vraagt van de PGG flexibiliteit, ruimhartigheid en snelheid in het behandelen van voorstellen.
 - e. Experimenten vragen om ruimte. Dat betekent dat ze mogen mislukken. Het is in het belang van goed lopende projecten dat ze niet overvraagd worden.
 - f. De kerkorde zal bij sommige projecten even geparkeerd moeten worden.
 - g. Pioniers moeten bereid zijn hun plan te onderbouwen en hun aanpak te verantwoorden, om wildgroei te voorkomen.
 - h. Er is één niet onderhandelbare eis: dat een nieuw initiatief gezien wordt als een gezamenlijk leerproces van het instituut en de beweging. Er moet bewust tijd gecreëerd worden waarin lessen worden gedeeld.
 - i. Vergrijsde kerken zijn ook een kans om vruchtbaar samen te werken met maatschappelijke partners vanuit de expertise die we hebben opgebouwd met ouderen en ouderdom. Om een voorbeeldfunctie in te nemen in het zorgen voor ouderen. Hierbij gaat het om onderlinge zorg van gemeenteleden maar ook moet dit zichtbaar worden in de formatie van ouderenwerkers.
 - j. Er missionair-diaconaal te zijn voor ouderen buiten de kerk. Het behoort tot het wezen van de kerk dat weduwen en wezen bezocht worden. In het aandacht schenken aan ouderen -binnenkerkelijk en buitenkerkelijk- wordt het unieke opzoekende karakter van het evangelie zichtbaar.

4.3 Geloofsoverdracht nieuwe generatie is topprioriteit

Volgens de Britse bisschop John Carey is “de kerk altijd maar één generatie van uitsterven verwijderd”. Elke generatie staat voor uitdagende de taak het geloof in de desbetreffende context door te geven. We lijken daar binnen de PGG niet tot nauwelijks in te slagen hoewel het Evangelie niet onbelangrijk is voor jongeren.

- a. Jongeren missen binnen de PGG echter een vorm/gemeenschap waar ze zich bij thuis voelen, waar hun vragen aan de orde komen, waar ze volop serieus genomen worden, waar hun geloof tot bloei kan komen, waar een heel andere

- muziek is en waar het ook wat “losser” mag. Hun context/cultuur/taal is fundamenteel anders dan het huidige PGG-aanbod.³
- b. We investeren daarom de komende beleidsperiode nadrukkelijk in geloofsoverdracht. Jongeren zijn de bouwstenen van de toekomstige kerk. Voor elke wijkgemeente stelt de PGG ruime middelen beschikbaar om hier gericht (projectmatig, zo nodig met externe hulp) op in te zetten.
 - c. De cijfers liegen er niet om: drie gemeenten verkeren in de gevarenzone⁴. De twee resterende gemeenten hebben relatief veel kinderen, jongeren maar ze hebben moeite hun jongeren te inspireren en vast te houden. Dit heeft een negatief effect op de betrokkenheid van de ouders. Zonder een nieuwe generatie is er straks geen gemeenschap meer die het diaconaat, pastoraat en apostolaat draagt.
 - d. In het jongerenwerk liggen uitgelezen kansen tot samenwerking met ouders, scholen, andere denominaties en maatschappelijke instellingen.
 - e. Veel in de kerk hangt aan de persoonlijkheid van mensen. Bij jongeren is dat nog meer het geval. De PGG investeert daarom met name in werkers die de tijd, kennis en ervaring hebben om het jongerenwerk smoel te geven.
 - f. Het is belangrijk hierin alle generaties in de gemeente bij te betrekken. Ouderen hebben kleinkinderen, singles hebben broers en zussen. Ook hun inzichten en bijdragen doen ertoe in het jongerenwerk. Recent onderzoek van de HGJB wijst uit dat het bij jongerenwerk niet primair om ‘vette’ activiteiten gaat maar om gezien worden, erbij horen, mee mogen doen, voor vol aangezien worden.
 - g. In een stad waar meer dan een kwart van de inwoners student is heeft de kerk een roeping christelijke studenten een thuis te bieden en samen te werken met studentenorganisaties als IFES, Navigators, Ichthus en CSFR.
 - h. Er zijn ook mensen die in een gesecculariseerd land ervoor kiezen (weer) toe te treden tot een kerk. Ook zij vormen welbeschouwd een nieuwe generatie. Dat vraagt om een kerk die hun leerproces faciliteert maar ook ruimte biedt voor hun (vaak frisse) observaties en manier van geloven. Het is belangrijk hen te betrekken bij kerkelijke vernieuwingsprocessen.

4.4 Bescheiden maar stoere rol in de stad

- a. De PGG is met zo’n 1300 actieve leden (waarvan zo’n 700 zondagse kerkgangers) de vierde Protestantse kerk in Groningen. (VBG 2000 actieve leden, CGK 1750 leden, de GKv 1500 leden). De PGG is dus een relatief kleine kerk in een stad met 230.000 inwoners.
- b. We bezitten echter wel twee cruciale gebouwen in de binnenstad: de Martinikerk en de Nieuwe Kerk. In deze kerken komen twee wijkgemeenten samen. Deze bevoorrechte positie en locatie verplichten deze wijkgemeenten

³ Hier zou een PKN-pioniersplek voor aangevraagd kunnen worden. Zie bijvoorbeeld de succesvolle aanpak in Deventer: 2 pioniersplekken, Vondst (2016) en Krachtvoer (2017).

⁴ De Bron telde in 2019 2 betalende leden onder de 40 jaar, De Fontein 14, de Immanuelkerk 20, de Nieuwe Kerk 47 en de Martinikerk 80. Uit: Rapport commissie begrotingskader 2019

- deze gebouwen te vullen met activiteiten die de Stad goed doen en het Koninkrijk van God versterken. De PGG doet haar uiterste best deze kerken voor de activiteiten van de twee wijkgemeenten en de PGG als geheel te behouden. Zij maakt daartoe afspraken met de betreffende twee wijkgemeenten.
- c. Daarnaast heeft de PGG op cruciale andere plekken in de wijken gebouwen, waarvan twee multifunctioneel zijn: De Immanuelkerk in zuid en De Fontein in Selwerd-Paddepoel. De Bron staat op een strategische plaats in Beijum. Ook Het Pand biedt volop kansen voor presentie in de Korrewegwijk. In deze panden vinden kerk en samenleving elkaar al in allerlei culturele en maatschappelijke activiteiten. De Nieuwe Kerk heeft een lange Bachtraditie, die wellicht nog versterkt zou kunnen worden door meer samenwerking met de Lutherse Kerk, die dat ook heeft. De Martinikerk heeft een van de mooiste orgels van Europa onder haar gewelven staan. Het Schnitgerfestival (twee-jaarlijks) is al jaren een succesvol cultureel evenement, dat altijd afgesloten wordt met een drukbezochte dienst. Kerk en orgel zouden nog meer ingezet kunnen worden bij culturele activiteiten, waarbij helder is dat de kerk daar als kerk bij betrokken is.
 - d. De wijken die veel met studenten te maken hebben investeren samen met het GSp, studentenorganisaties en studentenverenigingen in de zorg voor nationale en internationale studenten. De kerk heeft als taak om door het werk van het GSp seculiere studenten te helpen met het articuleren van levensvragen en daar bewust op te reflecteren.
 - e. Bij culturele betrokkenheid in de stad gaat het niet primair om *meer* activiteiten, maar de kerk kan weer als *kerk* betrokken zijn bij cultureel-maatschappelijke activiteiten. Er groeit een onbevangen generatie op, zonder kerkelijke ballast maar ook zonder kerkelijke bagage. Dit biedt kansen voor presentie. Een activiteit als Spoor van Licht trekt 400 mensen op een avond, met name jonge mensen, die min of meer blanco tegenover de kerk staan en onder de indruk zijn van wat daar gebeurt.
 - f. Groningen biedt volop mogelijkheden voor missionair-diaconale presentie. Dat doen we met partnerorganisaties als de Voedselbank, Stichting Present, WIJ-teams, de Mesdagkliniek, Inlia, de Open Hof, Missie050 etc.
 - g. De PGG beschikt over diaconaal vermogen – een onderscheidend criterium vergeleken bij andere kerkelijke groepen in de stad. De PGG is weliswaar niet de grootste kerkelijke gemeenschap in de stad, maar kent wel een lange traditie in diaconaat. Deze traditie in combinatie met eigen vermogen maakt dat de diaconie van de PGG steeds vaker in beeld komt als samenwerkingspartner voor diaconaal-missionair werk. De landelijke kerk daagt lokale gemeenten uit het vermogen dienstbaar te doen zijn aan de roeping van de kerk. De PGG wil hieraan de komende beleidsperiode invulling geven. We verkennen daarbij of onze diaconale presentie gewenst is in een gezamenlijk door alle wijkgemeenten gedragen nieuw Diaconaal Centrum in Groningen.
 - h. We verkennen de mogelijkheden van een Martinidebat, waarin we gezamenlijk als wijkgemeenten maatschappelijke thema's in de huiskamer van de stad op tafel leggen. Te denken valt aan thema's als duurzaamheid, gelijkheid en klimaat.

- i. Ook verkennen we de inzet van een Stadsdominee, zoals er tegenwoordig stadsdichters, en kinder burgemeesters zijn. In termijnen van 2-4 jaar is een predikant uit de PGG Stadsdominee. Zij of hij wordt voor een dag in de week vrijgesteld om columns te schrijven in lokale media, deel te nemen aan tv en radiopanelen, de PGG een gezicht te geven bij maatschappelijke activiteiten als 4 mei, koningsdag, Bommen Berend, etc.
- j. Nu kerkleden minder hechten aan het instituut Kerk met al zijn bestuurlijke geledingen zal het accent verlegd worden naar de oecumene die inspiratie geeft: in netwerken op buurt- en wijk- en stedelijk niveau met een gezamenlijke zoektocht naar Gods aanwezigheid en zijn Koninkrijk van gerechtigheid: rondom mensen in de knel, aansluiting bij nieuwe manieren van geloofsgemeenschappen, geloofsgemeenschappen van migranten ('migrantenkerken') en vluchtelingen etc.. Er is een aantal oecumenische netwerken, dat mogelijk in elkaar geschoven kan worden. Te denken valt aan de Raad van Kerken en het EVG.
- k. Stadsbreed en wijkgericht. Alle vijf wijkgemeenten trekken in meer of mindere mate mensen uit de hele stad en daarbuiten. In dat opzicht bestaat het oude wijkkerkmodel niet meer. Onze stadsbrede oriëntatie neemt niet weg dat we als wijkgemeenten verantwoordelijkheid willen nemen voor de wijk waar we staan. Zeker nu de burgerlijke gemeente wijkgericht werkt liggen er kansen in de eigen wijk.

5. KADERS VOOR HET BELEID

5.1 De PGG leert

- a. Elke wijkgemeente committeert zich aan een gezamenlijk leerproces van vier jaar. In het eerste jaar schrijft elke wijkgemeente een nieuw of herzien beleidsplan. Elke gemeente beschrijft daarin het unieke karakter van de eigen gemeente, welke accenten in het Evangelie belangrijk voor haar zijn, welke conclusies uit het behoeftenonderzoek voor haar relevant zijn, in wat voor context zij gemeente is op basis van gesprekken met mensen en organisaties in die context, wat haar bijdrage kan zijn aan de vier speerpunten van de PGG, wat zij daarvoor nodig heeft aan plannen, ideeën, mensen, informatie, faciliteiten, geld en andere middelen.
- b. De PGG doet in het eerste half jaar een behoeftenonderzoek waar de vijf wijkgemeenten gebruik van kunnen maken. Door onze leden te bevragen over diverse zaken rondom geloofsoverdracht, pastoraal werk, vieringen (inhoud, vorm, etc), zorg voor ouderen, activiteiten rondom kerk, digitalisering, etc. kunnen we wijkgemeenten goed faciliteren om discussies te voeren en keuzes te maken. Daarmee geven we optimaal invulling aan “van onderop”, faciliteren we wijkgemeenten bij hun keuzeproces, is er wel overzicht op centraal niveau en is er ook volop ruimte voor inspraak.
- c. Na een half jaar is er een gezamenlijke bijeenkomst waarin de voortgang wordt besproken. Na een jaar wordt een prognose gemaakt hoe het volgende jaar zal uitpakken. Op basis van voortschrijdend inzicht wordt een herschikking gemaakt van de plannen en benodigde middelen. Vervolgens vinden er halfjaarlijkse ontmoetingen plaats van de vijf wijkgemeenten en pioniersplekken.
- d. De PThU begeleidt dit leerproces met coaching door het jaar heen, het aanbieden van input dmv. lezingen, seminars/webinars, het bij elkaar roepen van de wijkgemeenten en de leiding van de bijeenkomsten. Docenten en studenten worden betrokken bij onze Groningse proeftuin, waar geleerde lessen weer aan gemeenten in het land doorgegeven worden.

5.2 De PGG investeert

Om het bovenstaand leerproces te stimuleren is het van belang een sfeer van rust en veiligheid te creëren. Daarom is het financiële beleid de komende beleidsperiode gericht op balans tussen inkomsten en uitgaven op wijkniveau, waarbij investeren ten behoeve van vernieuwing expliciet mogelijk is vanuit de algemene middelen van de PGG.

- a. Alle wijkgemeenten krijgen een jaarlijks vernieuwingsbudget naar rato van het aantal actieve leden. Wijkgemeenten kunnen door zelfstandige fondsenwerving extra geld werven, dat door de PGG wordt verdubbeld tot een bepaald maximum bedrag.
- b. De PGG investeert deze beleidsperiode in een *multi*-discipinaire staf van predikanten en kerkelijk werkers, waarbij aandacht uitgaat naar de volle breedte van doelgroepen binnen de PGG (kinderen, studenten, gezinnen, ouderen etc). In dit kader dient de aanstelling van ouderenwerker(s) binnen de PGG te worden overwogen (de vergrijsde kerk als kans – zie 4.2 onder i).
- c. De PGG investeert in digitalisering van activiteiten, administratie, diensten en in haar PR.
- d. De PGG helpt studenten tijdens de coronacrisis bij het organiseren van activiteiten door hun ruimten voor een studententarief beschikbaar te stellen.

Het CvK en het CvD krijgen de taak een samenhangend advies op te stellen over de wijze van financiering in de komende jaren van projecten, personele formatie anders dan pastores en overige zaken voortvloeiend uit bovenstaande. Daarbij denken we aan het GSP, diaconaal werkers/predikanten, Fonteinproject, Stadsklooster en mogelijk medewerkers voor een diaconaal centrum e.a. Hierbij dient aandacht gegeven te worden aan verdeling van financiering over de verschillende delen van de PGG zowel als het aantrekken van aanvullende externe middelen.

5.3 De PGG herstructureert

Er is grote behoefte aan een inrichting van de organisatie van de PGG en van de overlegstructuur die aansluit bij de plek waar de verantwoordelijkheden liggen. Aan het begin van de komende beleidsperiode zal de AK hierover voorstellen maken en zorgen dat deze worden geformaliseerd.

- a. De PGG herstructureert de organisatie met als uitgangspunt een heldere verdeling van verantwoordelijkheden: Conform de plaatselijke regeling worden de verantwoordelijkheden zoveel mogelijk aan de wijkkerkenraad toevertrouwd, zodat activiteiten, geldwerving en verantwoordelijkheden zoveel mogelijk op één plek liggen. Financiële beslissingen gaan de hele kerkenraad aan. De bespreking van jaarplannen met de bijbehorende begrotingen en jaarrekeningen van CvK en CvD worden in gezamenlijkheid besproken, dus met een brede vertegenwoordiging van alle wijkkerkenraden en de andere gremia (zie hiervoor). In de plaatselijke regeling moet worden besloten wie dan stemrecht heeft en hoe de stemverhoudingen worden.
- b. De PGG ontwerpt en implementeert binnen een jaar een nieuwe overlegstructuur. Daarin wordt gestreefd naar een reductie van een derde aan vergaderuren, halvering van de verslaglegging, creatieve vormen van overleg en efficiënte communicatiemiddelen.
- c. Het CvD maakt in samenspraak met de diaconaal predikant(en) en de wijkdiaconiën een plan op welke wijze de PGG in de stad (wijkgericht en

stadsbreed) missionair-diaconaal zichtbaar en aanwezig kan zijn. Voor dit plan wordt breed overleg gezocht met kerken (oa via Diaconaal platform) en maatschappelijke organisaties / de gemeente in de stad en daarbuiten. Ook worden diaconieën uit andere grote steden geconsulteerd. Dit (concept) plan dient aan te sluiten bij het onderhavige beleidskader, en zal in een gezamenlijk overleg (AK en wijken) worden gepresenteerd en bediscussieerd.

- d. De PGG gaat actief werken aan de versterking van de relaties met de protestantse gemeenten die grenzen aan de PGG. Daarbij denken we aan de Damsterboord gemeente en de Pioniersplek in Lewenborg, zowel als de gemeente van Hoogkerk.
- e. De PGG draagt bij aan een breed draagvlak voor het Stadsklooster.
- f. Ook verkent ze de mogelijkheid van het openen van drie nieuwe pioniersplekken: een voor jongeren, een voor buitenlandse studenten en een voor een groep die we nog niet in beeld hebben. Op basis van de richtlijnen van de landelijke kerk worden middelen gereserveerd.

6. VIER BENEDICTIJNSE UITGANGSPUNTEN VOOR HET BELEID

In dit beleidskader gaat het niet om de dingen beter en mooier doen dan vroeger. Daar ligt vaak een impliciete veroordeling van het verleden onder. Daarop volgt dan een vernieuwingsplan waarin deskundigen volgens een mechanisch procedé precies menen te weten hoe het verder moet. Vernieuwing gaat in de christelijke traditie over transformatie: een diepgaande verandering in denken en doen. Een proces waarin we zelf in het geding zijn: een geboorteprocess. Zo'n transformatie kun je niet forceren, alleen faciliteren door er ruimte voor te scheppen. Het beeld van ritselende bladeren past bij bomen die een groeiproces doormaken. Ze hangen niet aan een apparaat met een voorspelbare productie.

De Regel van Benedictus inspireert ons met vier begrippen, die ons helpen de voorwaarden te scheppen voor een transformatie.⁵

a. Ausculta (aandachtig luisteren om tot verstaan en actie te komen)

Ausculta is de latijnse term voor zeer aandachtig luisteren zoals een arts een patient met een stethoscoop 'ausculteert'. Dit luisteren gaat een eerlijke confrontatie aan met de harde realiteit. Dit luisteren is anders dan navelstaren en tobben over krimp. Ze is gericht op een adequate respons en ze verliest de hoop niet. Zonder een eerlijk beeld van de situatie is het onmogelijk juiste beslissingen te nemen. Dit betekent concreet dat we:

- betrokken critici gaan zien als onze mentors
- met betrouwbare cijfers werken van bezoekersaantallen, bijdragen, actieve leden, 'perforaties' en ons niet rijk rekenen met bijna fictieve leden in kaartenbakken.
- niet alleen afgaan op harde cijfers maar ook ons 'sociale kapitaal' op waarde schatten.
- een open en veilig klimaat creëren, waarin alles gezegd mag worden en mensen zich kwetsbaar op durven stellen.

b. Conversio morum (mores veranderen, oude patronen & reflexen doorbreken)

Albert Einstein definieerde waanzin, als "dezelfde dingen blijven doen en daar andere resultaten van verwachten". Als we andere resultaten willen in de kerk, moeten we ook daadwerkelijk andere dingen gaan doen. Decennia lang, greep de kerk bv. bijna automatisch bij kleiner wordende kerken naar fusies. Waarom zouden we niet naar andere oplossingsrichtingen zoeken? Kunnen we bv. kerngemeenten creëren of een netwerk van huisgemeenten?

- Bij elke oplossing die we verzinnen bedenken we minstens een creatief alternatief

⁵ Wil Derkse (2003), *Een levensregel voor beginners, Benedictijnse Spiritualiteit voor het dagelijkse leven*, Lannoo Tielt, deel II

- We spreken met elkaar af dat we bepaalde woorden niet meer gebruiken zoals bv. centraal-decentraal, fusie, vergadering, Bond, vrijzinnig, etc. Andere taal leidt tot een andere werkelijkheidsbeleving.
- We moeten het aandurven zogenaamde vaststaande dingen ter discussie te stellen: Moet er wel zoveel procent van Kerkbalans naar de diaconie? Durven we een predikantsvacature anders invullen?
- Concrete veranderingen roepen weerstand op. Conservatisme komt vaak bij de vernieuwers van vroeger vandaan. Ze willen niet loslaten waar ze toen voor streden. Weerstand vraagt om zorgvuldige vastberadenheid.

c. *Obedientia (Gehoorzaamheid aan de Stem)*

Obedientia gaat over luisteren naar de Stem van Christus, die ons als gemeente riep. Daar gehoor aan geven, voorrang aan geven ten opzichte van andere stemmen.

- Volgens Matthew Barrett is de crux van elke verandering “herontdekking”. Daar draaide het in de Reformatie ook om. Men herontdekte in de context van de 16e eeuw opnieuw de bronnen van het christelijke geloof. We doen er als PGG goed aan terug te grijpen op onze bronnen, die opnieuw te ontdekken in een context waar Kuitert nauwelijks meer gelezen wordt, maar wel een Harari, Wright en Caputo. Ingrijpende vernieuwing gaat niet zonder een terugkeer naar de Bron, die ons voedt, inspireert, verfrist en uitdaagt.
- Obedientia is niet iets dat je in je eentje doet. Je probeert in een gemeenschap de Stem van Christus te volgen. Te luisteren door gezamenlijk te bidden en te mediteren. Door met onze wijkgemeenten en andere gemeenten in Groningen in gesprek te gaan (zoals dat bv. gebeurde met de Droombijeenkomsten).

d. *Stabilitas (het uithouden, erbij blijven)*

Stabilitas is het volhouden zelfs wanneer het ernaar uitziet dat het nooit meer goed komt: het uithouden met elkaar, hoe moeilijk we dat ook vinden, solidair blijven in alles. Dit past niet bij een ‘liquid society’. Wel bij een eeuwige God die trouw blijft. Stabilitas gaat ook over lef: tegendraads durven zijn, tegen de stroom in zwemmen. Samen met Bonhoeffer oefenen de christelijke gemeente *zelf* lief te hebben in plaats van *jouw droom* van die gemeente is ook een vorm van stabilitas.

7. PLANNING

2020

September	Bespreking concept beleidskaders in AK
Oktober	Verdere uitwerking kaders AK benadert PThU met de vraag of zij mee wil werken.
November	Het concept beleidskader wordt gepresenteerd aan de wijkkerkeraden en de AK door de commissie beleidskader.
November	De wijkgemeenten bespreken het beleidskader en reflecteren daarop.
December	Het beleidskader wordt vastgesteld door de AK. AK geeft opdracht voor ontwerp inrichting organisatie en overlegstructuur (5.3) AK geeft opdracht tot behoeftenonderzoek (zie 5.1 b)

2021

Januari	Wijkmeenten gaan aan de slag met het beleidskader en vormen op basis daarvan het eigen beleidsplan
Mei	Eerste bijeenkomst van wijkgemeenten over voortgang
November	Tweede bijeenkomst wijkgemeenten Beleid en begroting worden op basis van deze bijeenkomst bijgesteld

De cyclus zet zich voort tot 2024. Dan worden er knopen doorgehakt hoe wijkgemeenten verder gaan, waar gesaneerd gaat worden, etc. Een nieuw beleidsplan wordt opgesteld.

